

१९९१ च्या नोकतीडेच्या आधारे निकषानुसार
नवीन आरोग्य संस्थांना मंजुरी देण्याबाबते
धोरन [हस्त आराखड्यात मान्यता],

महाराष्ट्र शासन

सार्वजनिक आरोग्य विभाग

शासन निर्णय प्र. आरोग्य-१९९४/४१९९/प्र. प्र. १३/९५/आरोग्य-४

पत्रांक, मुंबई- ४०० ०३२.

दिनांक- १ जानेवारी, १९९६.

शासन निर्णय :-

महाराष्ट्र शासनाने इ. स. २००० पर्यंत सवर्गतादी आरोग्य पुराव्याबाबे
ध्येय अभिलेखाने अद्युन आतापर्यंत १९८७ च्या नोकतीडेच्या आधारावर शासनाने
राज्यात २५२५ उपकेंद्रे, १६७ प्रा. आ. पथके, ६२ विस्तार आरोग्य पथके, १९९५ प्रा.
आ. केंद्रे व २९५ ग्रामीण रुग्णालये [हस्त आराखड्यात] मंजूर केलेली आहेत. या
संस्थांपैकी उपकेंद्रे, प्रा. आ. केंद्रे व ग्रामीण रुग्णालये मंजूर शासनाने विविध क्षेत्रांच्या
व राज्य शासनाने हवींकारलेल्या निकषानुसार मंजूर करण्यात येतात. तथापि या
मंजूर ठरावीक आरोग्य सेवा सुविधा तसेच वास्तविक आता मध्यवर्ती व उच्च
साह्य सुविधा उपलब्ध झालेल्या ठिकाणां मंजूर करण्याच्या दृष्टीने वाढी विविध
निकषाच्या आधारावर मंजूर करून या संस्थांच्या बाबतीत पुढीलप्रमाणे व सेवा-
नुसार १९९१ च्या नोकतीडेच्या आधारावर निकषानुसार अतिरिक्त आरोग्य संस्था
निर्माण करण्याचा प्रस्ताव शासनाने विचाराधीन होता. तसेच अभिलेख वाढी
रुग्णालये संस्थांनाही असा प्रस्ताव आरोग्य संस्था शासनाच्या पक्षाने जिवा
रुग्णालया अभिलेख तयारण्यात सामील घेतल्या आहे. या संस्थांना तसेच
विचारात घेण्यास मंजुरी देण्यापूर्वी मंजूर करणे आवश्यक असलेल्या आरोग्य संस्थांना
मंजूर आराखडा निर्माण करणे आवश्यक आहे. म्हणून या ठिकाणां हवींकार
संस्था स्थापन्यात उत्तुल्लेखनीय ठरावीक आराखड्यात मंजूर केलेल्या संस्थांपैकी
वाढी आरोग्य संस्था शासन व हवींकार संस्थांना आपापसात मान्य असलेल्या
ठिकाणी स्थापन्यात परवानगी देत देणे ठरविले.

२. या सर्व बाबींना विचार करून शासनाने १९९४ च्या नोकतीडेच्या
आधारावर आदिवासी, विविध आदिवासी तसेच डॉक्टर सेवांच्या प्रदानात
निकषावर मंजूर करण्याच्या संस्थांच्या संख्यात आराखड्यात मंजुरी दिलेली अद्युन
त्यानुसार राज्यात २८ ग्रामीण रुग्णालये, २१६ प्रा. आ. केंद्रे व २५२८ उपकेंद्रे
निर्माण करण्याचा निर्णय झालेला आहे. तथापि आर्थिक बाबींचा विचार करता

या संस्था एकदम मंजूर करता तेणे शिवा तसल्यामुळे आरोग्य विभागात जिल्हा योजनांतर्गत येण्या काही वर्षांत उपबन्ध होणे-या तिथाच्या प्रमाणात त्या मंजूर करण्यात येणार आहेत. या आरोग्य संस्थांपैकी मंजूर करण्यात येण-या ग्रामीण स्तरात यांच्या वसतीत ही स्थापने तह्या ज्या तातुल्यात मंजूर नाहीत त्या ठिकाणी मंजूर करण्यात यावा. देण्यात येईल व त्यानंतर प्रा.आ.केंद्राच्या संदर्भात संवर्षात त्या तातुल्यात ग्रामीण स्तरात यावा अगुणे असेल त्या तातुल्यातील इतर महत्त्वाच्या ठिकाणी ती स्थापण्याचा विचार करण्यात येईल. असेच यापूर्वी ज्या काही प्रा.आ.केंद्राचे क्षेत्रावरून तसे ग्रामीण स्तरात मंजूर करण्यात आली आहेत, त्या ठिकाणी अस्तित्वात असलेली प्रा.आ.केंद्रे इतरत्र वसविण्याच्या विचारात त्या स्तरावरून यावेल्या लागण्याचा विचार करून जाताना असा निर्णय घेतला आहे की, प्रा.आ.केंद्राचे क्षेत्रावरून करून ज्या ठिकाणी ग्रामीण स्तरात मंजूर करण्यात आले तेथील प्रा.आ.केंद्र येणे करून ते १९९१ च्या लोकसंख्येनुसार प्रा.आ.केंद्राचा अगुणे असल्यात त्या तातुल्यात व तातुल्यात अगुणे नसल्यात त्या ठिकाणातील ज्या तातुल्यात प्रा.आ.केंद्राचा अगुणे आहे तेथे मंजूर करावे. आता प्रकारे मंजूर कराव्याचे ठरलेल्या ९८ ग्रामीण स्तरात ९९६ प्रा.आ.केंद्रे व २५७८ उपकेंद्रे यांना संवर्षात आराऊत या जोडत प्रा.अ. "अ" मध्ये दर्शिलेला आहे. आदिवासी उपयोजना क्षेत्रांतर्गत असेच डॉमरा क्षेत्रात मंजूर कराव्याच्या आरोग्य संस्थांना संवर्षात या प्रश्नात दर्शिलेला आहे.

२. सर नृपद तेल्याप्रमाणे या आरोग्य संस्था मंजूर करतांना तसे देणे आवश्यक असलेली सर्वात मोठ्याचा वाट म्हणजे या आरोग्य संस्था जनतेच्या सोयीच्या ठिकाणी मध्यमवर्ती असे ठिकाण निश्चित करून स्थापन करणे आवश्यक आहे. स्वातंत्र्य ठिकाणे निश्चित करण्यात आली, शासनाचे मान्यता दिलेली मार्गदर्शक तत्वेही या निमित्त आहेत (प्रश्न-७) जोडण्यात आलेली आहेत. या मार्गदर्शक तरणातुसार जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा मध्य विहित व मंडळाचे आरोग्य उपसंचालक यांना ....

आवश्यक ती प्रस्ताव जिल्हा नियोजन व विकास मंडळाने तयार करावा व जिल्हा नियोजन व विकास मंडळाने जिल्ह्याने निश्चित करून ती संबंधित जिल्ह्याच्या धातूकर्म्यांच्या संस्थानांनी/शिकारखीतह शासनाकडे पाठवावयाची आहेत. त्याबरोबरच मंजूर करावयाच्या आरोग्य संस्थांना प्राथम्यक्रमही जिल्हा नियोजन व विकास मंडळाने ठरविणे आवश्यक आहे.

३. घरीलप्रमाणे प्राथम्यक्रम ठरल्यानुसार संबंधित जिल्हा विकास व नियोजन मंडळाने त्यासाठी आवश्यक त्या निधीची तरतुद त्यांच्या शासिक योजनांत देण्यानेतरच या संस्था शासनाकडून मंजूर करण्याची कार्यवाही करण्यात येईल. त्यामुळे संबंधित जिल्हा नियोजन व विकास मंडळाने जावायल्या जातल्या निधी व कोणत्या संस्था प्राथम्याने मंजूर करावयाच्या आहेत हे निश्चित करून त्यानेतर शासिक योजनात समाविष्ट करून आवश्यक ती तरतुदही करणे आवश्यक आहे.

४. घरीलप्रमाणे प्राथम्यक्रम व संस्थांची जिल्ह्याने निश्चित केल्यावर ग्रामीण रुग्णालयातारक्या काही संस्था स्वयंसेवी संस्थांकडून प्रेरणागत व राज्यतात्तन यांच्याकडून शिकवणा-या अनुदानाच्या आधारावर मंजूर करण्याचे प्रस्ताव प्राप्त झाल्यास याची ग्रामीण रुग्णालय किंवा तालुका संस्था अशा संस्थांमार्फत ध्यापन करण्यात येण्याची देण्याचा विचार केला जाईल.

५. मंजूर करण्यात यावयाच्या आरोग्य संस्थात (ग्रामीण रुग्णालये, प्रा. आ. हॉटे व उपहॉटे) मंजूर करावयाच्या कार्यवा-यांच्या प्रमाणासही मान्यता देण्यात येत असून त्यानुसार प्रथम "क" माझे दर्जाविल्याप्रमाणे वैद्यकीय अधिकारी व इतर कार्यवाहीची वर्ग मंजूर करण्यात येईल. तसेच प्रा. आ. हॉटलात बीय व ग्रामीण रुग्णालयांना रुग्णांविषय व क्ष-किरण यंत्रांची मंजूर करण्यात येतील.

महाराष्ट्र, वि. राज्यपाल यांच्या अधिनामूनार व मार्गाने,

[व. मा. प्रधान]

महाराष्ट्र शासनाचे अवर सचिव

प्रति,
संचालक, आरोग्य सेवा, मुंबई.

महानिवाकाल (लेखा परीक्षा) / (लेखा अनुपेक्षा) मुंबईनामूनार.

सहायक, आरोग्य सेवा [निविदा] मुंबई.

सहायक, आरोग्य सेवा [मु.] मुंबई.

उत्तिरिक्त सहायक, आरोग्य सेवा, मुंबई अध्यापन नर. का. र्. व आ. आ. मुंबई.
आरोग्य सेवा उपसहायक, प्रमादी नई आरोग्य मंडले.

सर्व चित्ता शल्यचिकित्सक,

सर्व चित्ता आरोग्य अधिकारी,

सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी,

सर्व चित्ता अधिकारी व सहायक अधिकारी, चित्ता नियोजन व विकास मंडल.

नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

चित्ता विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

अधिकारी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

ग्राम विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

आरोग्य-व आरोग्य] सार्वजनिक आरोग्य विभाग

अधिकारी कार्यपालिका] मुंबई.

अध्यक्ष आरोग्य] मुंबई.

निष्ठावर्ती, आरोग्य-व